

Marta Bolińska

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

TELEWIZJA Z KOLORATKĄ.
BIBLIOGRAFIA PRAC
KS. ANDRZEJA BACZYŃSKIEGO (1957–2015)

Bibliografia prac Andrzeja Baczyńskiego (1957–2015) w zbiorach Biblioteki Głównej Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie¹

Przedstawiany jest jako autor książek o tematyce medialnej, m.in.: *Telewizja jako środek ewangelizacji* (1997), *Telewizja w służbie ewangelizacji* (1998), *Telewizja a świat wartości* (2003), *Wartości chrześcijańskie w przekazie telewizyjnym* (2004), *Nie lękajcie się! Jan Paweł II i media* (2011), *Kościół, wartości i media* (2012)².

Sam pisał: „Spośród różnorodnych technik przekazu telewizja stała się największym medium pod względem zasięgu i siły oddziaływania. Dla wzrastającej wciąż liczby odbiorców telewizja jest najważniejszym źródłem informacji, wiedzy i rozrywki, kształtuje ich postawy i opinie, ich świat wartości i wzorce postępowania”³. Telewizja od lat 90. XX wieku była dla niego miejscem pracy i przedmiotem badań naukowych. Interesowało go, „w jaki sposób telewizja może wspomagać ewangelizacyjny wysiłek Kościoła, a także co może wnieść specyficzny język telewizyjnego przekazu dla sprawy ożywienia przepowiadania i wreszcie – jak powinien wyglądać przekaz treści religijnych i jakie są formy programów religijnych w telewizji?”⁴. Tym zagadnieniom poświęcił gros swoich publikacji, seminariów i wykładów.

Choć studiował polonistykę, ostatecznie wybrał drogę kapłańską. Podążał ścieżką naukową, ale też angażował się w pracę organizacyjną czy działalność *pro publico bono*. Był

¹ Stan na 30.11.2016.

² Zob. np. *Andrzej Baczyński* w bazie „Ludzie nauki” portalu Nauka Polska (OPI). Por. także https://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Baczy%C5%84ski (11.12.2016).

³ A. Baczyński, *Telewizja w służbie ewangelizacji*, Kraków 1998, s. 12.

⁴ A. Baczyński, *Telewizja w służbie ewangelizacji*, dz. cyt., s. 13–14.

wykładowcą, dziennikarzem, filmoznawcą, pomysłodawcą i współtwórcą kilkuset programów telewizyjnych. Zrealizował kilkadziesiąt filmów dokumentalnych (nagradzanych na festiwalach i przeglądach filmowych)⁵ w różnych zakątkach świata: m.in. w Kanadzie, na Dominikanie, w Izraelu, Jordanii, Palestynie, na Ukrainie. Bo, jak napisał Jan Wal:

jeśli [...] Kościół ma skutecznie ewangelizować współczesny świat, musi na ten świat się najpierw otworzyć, po wtóre musi ten świat zrozumieć, uczestnicząc w jego troskach i obawach, tęsknotach i niepokojach, wreszcie powinien – szanując autonomię świata i mając świadomość tego, że żadnej wspólnoty ludzkiej nie da się przynieść zbawienia z zewnątrz – podjąć z tym światem dialog zbawienia [...]. W życiu takiego świata Kościół ma uczestniczyć, śledząc bacznie zarówno negatywne, jak i pozytywne „znaki czasu”⁶.

Jedną z platform dialogu może być telewizja, zwłaszcza jeśli za cel stawia sobie proces ewangelizacji⁷. Ksiądz Baczyński wskazywał, że telewizja jest nowoczesnym środkiem ewangelizacji. Poszukiwał analogii pomiędzy powołaniem Kościoła a misją telewizji⁸, pomiędzy językiem komunikowania ewangelicznego a językiem audiowizualnym⁹. Kontekst badań poszerzał o problematykę oddziaływania przekazów telewizyjnych na współczesnego człowieka¹⁰.

1. ZARYS BIOGRAFII

Andrzej Baczyński (1957–2015), kapelan ojca świętego, kanonik Kapituły Kolegiackiej przy Bazylice św. Floriana w Krakowie, kierownik Redakcji Programów Katolickich TVP w Krakowie, prodziekan Wydziału Nauk Społecznych UPJPII urodził się w 1957 roku w podkrakowskich Bibicach. Studia magisterskie z zakresu teatrologii i filmoznawstwa na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego ukończył w 1980 roku. Pięć lat później przyjął święcenia kapłańskie (19 maja 1985 roku). W 1997 roku w Papieskiej Akademii Teologicznej, na podstawie rozprawy zatytułowanej *Telewizja jako środek ewangelizacji*, uzyskał stopień doktora teologii. Rok 2004 zaowocował nadaniem mu stopnia doktora habilitowanego, a 2008 przyniósł tytuł profesora Papieskiej Akademii Teologicznej (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie). W 2008 roku został również prodziekanem ds. rozwoju Wydziału Nauk Społecznych UPJPII w Krakowie¹¹.

⁵ Zob. Jan Paweł II, *Czy Kościół potrzebuje sztuki?*, „L'Osservatore Romano” (1981) nr 2, s. 19.

⁶ A. Baczyński, *Telewizja w służbie ewangelizacji*, dz. cyt., s. 5–6.

⁷ Zob. Jan Paweł II, *Telewizja w rodzinie: kryteria właściwego odbioru programów*. Orędzie Jana Pawła II na XVIII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu 1994, „L'Osservatore Romano” wyd. pol. (1994) nr 4, s. 7.

⁸ A. Kumor, *Telewizja. Teoria, percepcja, wychowanie*, Warszawa 1976.

⁹ A. Helman, *Co to jest kino? Panorama myśli filmowej*, Warszawa 1978; A. Jackiewicz, *Fenomenologia filmu. Narodziny dzieła filmowego*, t. 1, Kraków 1981; J. Płażewski, *Język filmu*, Warszawa 1982.

¹⁰ Zob. J. Braun, *Potęga czwartej władzy*, Warszawa 2005.

¹¹ Por. <http://krakow.tvp.pl/10713742/ks-dr-hab-andrzej-baczyński/> (12.01.2017); <http://krakow.naszemiasto.pl/artykul/zmarl-ks-prof-andrzej-baczyński,3587714,art,t,id,tm.html> (11.01. 2017).

Od lat 90. XX wieku współtworzył krakowską telewizję, by w końcu kierować Redakcją Programów Katolickich w Telewizji Polskiej (oddział w Krakowie). Komentował transmisje wielu pielgrzymek ojca świętego Jana Pawła II oraz podróże do Polski Benedykta XVI. Był redaktorem i komentatorem cotygodniowych transmisji na antenie TVP Kraków oraz TVP1 mszy świętych z Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Krakowie-Łagiewnikach, a także transmisji okolicznościowych uroczystości nadawanych na antenie TV Polonia z różnych miejsc archidiecezji krakowskiej. Od 1995 roku był konsultorem Komisji Episkopatu ds. Środków Społecznego Przekazu.

W 1995 roku współtworzył Podyplomowe Studium Dziennikarskie, którym kierował od 2005 roku. Od 2005 roku współorganizował licencjackie, a następnie magisterskie studia dziennikarskie na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. W Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie kierował Katedrą Teologii Mediów, prowadził m.in. seminaria licencjackie i magisterskie. Przedmiot – media w nauczaniu Kościoła – wymyślił jako autorski projekt-wykład. Był promotorem i recenzentem prac licencjackich, magisterskich i doktorskich.

Wchodził w skład różnych organizacji, m.in. Rady Krakowskiej Fundacji Centrum Informacji, Spotkań, Dialogu, Wychowania i Modlitwy w Oświęcimiu (od 2009 roku), zarządu Polskiego Stowarzyszenia Edukacji Medialnej i Dziennikarskiej im. Jana Pawła II (od 2009 roku), zarządu Polskiego Stowarzyszenia Pastoralistów i Duszpasterzy im. Jana Pawła II (od 2009 roku), Rady programowej Instytutu Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II w Krakowie (od 2010 roku), Komitetu Organizacyjnego Światowych Dni Młodzieży w Krakowie (od 2014 roku). W 2011 został kanonikiem Kapituły Kolegiackiej przy bazylice św. Floriana w Krakowie. Działal w Komitecie Organizacyjnym Światowych Dni Młodzieży w Krakowie.

Był laureatem wielu nagród i wyróżnień, w tym w 1992 roku otrzymał pierwszą nagrodę Międzynarodowego Katolickiego Festiwalu Filmów i Multimediiów w Niepokalanowie w kategorii programów telewizyjnych, w 1996 roku za film *Papież nadziei* (z Tadeuszem Szymą) nagrodę specjalną, w 1998 roku pierwszą nagrodę w kategorii filmów dokumentalnych, w 2005 roku za *Cenę życia* (obraz poświęcony rodzinie Ulmów) nagrodę Signis, w 2002 roku nagrodę za całokształt twórczości (wraz z Tadeuszem Szymą), w 2015 roku nagrodę zbiorową dla Redakcji Programów Katolickich w Krakowie. W 2004 roku został nagrodzony za film *Kto ratuje jedno życie* przez Radę Programową TVP S.A. w Krakowie (najlepszy program realizujący misję telewizji publicznej). Wiedział, że „w refleksji o mediach publicznych nie należy zapominać, że epoka tradycyjnych, analogowych mediów dobiega końca, rozpoczyna się era cyfrowych technologii, oznaczająca radykalne zwiększenie pojemności dostępnych kanałów telewizyjnych i poprawę jakości odbioru”¹².

Zmarł w Roku Miłosierdzia, 1 grudnia 2015 roku, po ciężkiej chorobie. Msza święta pogrzebowa odprawiona została w kolegiacie św. Floriana w Krakowie w święto patronackie św. Barbary, 4 grudnia. Następnego dnia spoczął na cmentarzu parafialnym w podkrakowskich Bibicach.

¹² A. Baczyński, *Jak uzdrowić media publiczne? O roli wartości chrześcijańskich w mediach publicznych*, w: *Wartości w mediach – z dolin na szczyty*, pod red. A. Baczyńskiego i M. Drożdża, Tarnów 2012, s. 113.

2. W KATALOGU I NA PÓLKACH

Jak czytamy w zbiorze prac zamieszczonych w tomie *Wartości w mediach*: „Proces informowania stanowi istotną cechę natury ludzkiej. Człowiek pragnie porozumiewać się z innymi i chce być przez innych dobrze odbierany i rozumiany”¹³. Wydaje się, że takie cechy przypisać można spuściźnie Andrzeja Baczyńskiego.

Stąd warto odnotować obecność jego prac w zbiorach Biblioteki Głównej UPJPII w Krakowie. W katalogu (stan na 2016 rok) widnieją 22 pozycje, przy których pojawia się nazwisko Andrzeja Baczyńskiego. Na bibliografię składają się monografie naukowe, redakcje tomów zbiorowych, opracowania wywiadów i spotkań ze znanymi osobistościami, komentarze liturgiczne oraz filmy.

Na przypomnienie zasługują przede wszystkim monografie, spośród których aż trzy poświęcone zostały telewizji i jej społecznej misji. Praca doktorska *Telewizja jako środek ewangelizacji* doczekała się wersji drukowanej i pod tytułem *Telewizja w służbie ewangelizacji* ukazała się w 1998 roku nakładem wydawnictwa Poligrafia Salezjańska. Książka z 2003 roku *Telewizja a świat wartości* to pokłosie wieloletnich badań nad aksjologią mediów. Opublikowanie rozprawy habilitacyjnej dało asumpt nie tylko do zwielokrotnienia dorobku naukowego autora, ale stało się również przyczynkiem do kolejnych inicjatyw naukowych, wśród których znalazła się m.in. organizowana przez Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UPJPII w Krakowie i Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej cykliczna konferencja *Etyka Mediów*. Stąd m.in. cztery współredagowane (z Michałem Drożdżem, cz. 3, 4, 5, 6) prace zbiorowe (*Dobro w mediach: z cienia do światła*, *Odpowiedzialność w mediach – od przypadku do celu*, *Wartości w mediach – z dolin na szczyty*, *Wartość mediów – od wyzwania do szans*) oraz recenzja tomu *Dialog w mediach – od fikcji do show* (cz. 10), a także zbiór cennych spostrzeżeń zatytułowany *Kościół, wartości i media* ujęty w formę monografii wydanej w 2012 roku.

Nie sposób nie przypomnieć również wieloautorskiego zbioru szkiców *Nie lękajcie się: Jan Paweł II i media* opracowanego przez Andrzeja Baczyńskiego i Michała Drożdża (Kraków 2011, Instytut Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II) oraz anglojęzycznej pracy *Convergence: media in future* pod redakcją tego samego duetu naukowców (wydawca: IDiKS UPJPII w Krakowie–Fall).

Ksiądz prof. Andrzej Baczyński pamiętał o swoich mistrzach, kolegach, współpracownikach, a także znakomitych osobistościach życia społeczno-kulturalnego, dlatego w jego dorobku znalazły się również książki pamiątkowe poświęcone i dedykowane kard. Stanisławowi Dziwiszowi (*Testi Ioannis Pauli II: księga jubileuszowa z okazji 70. urodzin Jego Eminencji księdza kardynała Stanisława Dziwisza metropolity krakowskiego i Wielkiego Kanclerza Papieskiej Akademii Teologicznej*), ks. prof. Janowi Walowi (*W prostocie prawdy, w pokorze miłości*), Krzysztofowi Zanussiemu (*Cierpienie i nadzieja w twórczości filmowej Krzysztofa Zanussiego*) oraz kard. Franciszkowi Macharskiemu (*Widziane z Franciszkańskiej: spotkanie z Kardynałem Franciszkiem Macharskim; Widziane z Franciszkańskiej: rozmowy z kardynałem Franciszkiem Macharskim 2*).

¹³ A. Zwoliński, *Wartość informacji*, w: *Wartości w mediach...*, dz. cyt., s. 94.

Jako niestrudzony publicysta przybliżał oraz wiązał sprawy mediów i Kościoła, co zostało utrwalone w postaci m.in. prac: *Podręcznik Służby Bożej Archidiecezji Krakowskiej, Msza święta ku czci św. Stanisława BM, patrona ojczyzny* oraz *Dar bez kresu. Jan Paweł II.*

Służbie kapłańskiej, pracy naukowej i telewizji pozostał wierny do końca. „Telewizja jest jako wynalazek ludzkości rzeczywistością złożoną i wieloaspektową. Można i trzeba mówić równocześnie o kilku jej wymiarach: etycznym, estetycznym, psychologicznym i socjologicznym, ekonomicznym i technicznym. Spełnia też ona rozliczne funkcje: informacyjne, edukacyjne, formacyjne czy ludyczne (rozrywkowe)” – podkreślał Jan Wal¹⁴. Wszystkie z nich uwzględniał w swojej pracy Andrzej Baczyński, o wszystkich pamiętał, na żadną się nie zamykał.

3. W ZBIORACH BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ UPJPII W KRAKOWIE

MONOGRAFIE

1. *Telewizja jako środek ewangelizacji*, Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, Kraków 1997 (Rozprawy Doktorskie – Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie. Wydział Teologiczny).

2. *Telewizja w służbie ewangelizacji*, Wyd. Poligrafia Salezjańska, Kraków 1998 (Redemptoris Missio, 14).

3. *Telewizja a świat wartości*, Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, Kraków 2003 (Rozprawy Habilitacyjne – Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie, 23).

4. *Kościół, wartości i media*, Wyd. Fall, Kraków 2012.

TOMY ZBIOROWE (REDAKCJA NAUKOWA)

5. *Nie lękajcie się: Jan Paweł II i media*, red. A. Baczyński, M. Drożdż, Instytut Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II, Kraków 2011.

6. *Dobro w mediach: z cienia do światła*, red. A. Baczyński, M. Drożdż, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2012 (Etyka Mediów, 3).

7. *Odpowiedzialność w mediach – od przypadku do celu*, red. A. Baczyński, M. Drożdż, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2012 (Etyka Mediów, 4).

8. *Wartości w mediach – z dolin na szczyty*, red. A. Baczyński, M. Drożdż, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2012 (Etyka Mediów, 5).

9. *Wartość mediów – od wyzwań do szans*, red. A. Baczyński, M. Drożdż, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2012 (Etyka Mediów, 6).

10. *Convergence: media in future*, ed. A. Baczyński, M. Drożdż et al., IDiKS UPJPII–Fall, Kraków 2012.

11. *Dialog w mediach – od fikcji do show*, red. M. Drożdż, rec. nauk. A. Baczyński, R. Nęcek, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2015 (Etyka Mediów, 10).

¹⁴ Jan Wal, Przedmowa, w: A. Baczyński, *Telewizja w służbie ewangelizacji*, Kraków 1998, s. 5.

12. *Duszpasterska działalność ks. kard. F. Macharskiego w archidiecezji krakowskiej w latach 1979–2005*; oprac. W. Olszowski, współpr. A. Baczyński, Wyd. św. Stanisława BM, Kraków 2015.

KSIĘGI JUBILEUSZOWE

13. *W prostocie prawdy, w pokorze miłości: studia i materiały dedykowane księdzu prof. zw. dr. hab. Janowi Walowi*, red. T. Borutka, A. Baczyński, M. Ostrowski, Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie. Wydział Teologiczny, Kraków 2008.

14. *Testi Ioannis Pauli II: księga jubileuszowa z okazji 70. urodzin Jego Eminencji księdza kardynała Stanisława Dziwisza metropolity krakowskiego i Wielkiego Kanclerza Papieskiej Akademii Teologicznej*, red. S. Koperek, zespół red. A. Baczyński et. al., Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, Kraków 2009.

15. *Inter mirifica: dziedzictwo i perspektywy: tom jubileuszowy w 50. rocznicę ogłoszenia soborowego Dekretu o środkach społecznego przekazywania myśli*, red. nauk. A. Baczyński, M. Drożdż, M. Legan, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Kraków 2013.

16. *Cierpienie i nadzieja w twórczości filmowej Krzysztofa Zanussiego: tom jubileuszowy w 75 rocznicę urodzin i 45. rocznicę debiutu*, red. nauk. A. Baczyński, M. Drożdż, M. Legan, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Kraków 2015.

OPRACOWANIA I KOMENTARZE

17. *Widziane z Franciszkańskiej: spotkanie z Kardynałem Franciszkiem Macharskim*, oprac. i konsultacja A. Baczyński, Wydawnictwo „M”, Kraków 2001.

18. *Widziane z Franciszkańskiej: rozmowy z kardynałem Franciszkiem Macharskim 2*, red. A. Baczyński, J. Machniak, Wydawnictwo św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2004.

19. *Msza święta ku czci św. Stanisława BM, patrona ojczyzny, św. Jacka w 750-lecie śmierci: z koronacją obrazu NMP Matki Zbawiciela: koncelebrowana pod przewodnictwem kard. F. Macharskiego w 80. rocznicę urodzin*, oprac. S. Mieszczak, J. Pietruszka, R. Tyrała; komentarz liturgiczny A. Baczyński, Wydawnictwo św. Stanisława BM, Kraków 2007.

20. *Dar bez kresu. Jan Paweł II*, zdjęcia A. Bujak, projekt graficzny A. Stroka, wybór tekstów A. Baczyński, Oficyna Wydawnicza Kwadrat–Wydawnictwo św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 1997 (Dziedzictwo – Kwadrat).

PODRĘCZNIKI

21. *Podręcznik Służby Bożej Archidiecezji Krakowskiej*, red. S. Szczepaniec, oprac. tekstów Komisja ds. Liturgii Duszpasterstwa Liturgicznego Archidiecezji Krakowskiej: A. Baczyński et al.; współpr. K. Błażejczyk et al., Kraków 2003.

FILMY

22. *Cena życia (Price of life)*, reż. A. Baczyński, TVP 3 Kraków, Kraków 2004.